

## **Pandémia na Slovensku: vedci sklamaní z politikov**

### **Pandémia je komplexný celosvetový problém**

Primárne ide o problém virologický a epidemiologický. To znamená odborný a vedecký. Zároveň ale bezprostredne ovplyvňuje každodenný život jednotlivcov, celej spoločnosti, štátu a celého sveta. Je to teda aj problém politický, ekonomický a spoločenský. U nás, v každom štáte, na celom svete.

### **Kto vyrieši pandémiu?**

Bez vedcov a ich výskumu sa pandémia tak skoro neskončí. Výskum patogenézy, vývoj testov, či vývoj vakcíny sa nedá robiť bez finančnej a logistickej podpory zo strany štátu. Na druhej strane, ani testovanie ani dostatočné očkovanie sa nedá dosiahnuť bez politikov, ktorí riadia štát.

Jedine vynikajúci virológovia, epidemiológovia a matematici sú kompetentní vysvetliť politikom, čo je možné a potrebné robiť, aby prežili ľudia, spoločnosť a ekonomika. Hneď od začiatku pandémie bol a stále je výskum nesmierne dôležitý. Bolo nevyhnutné zistiť, ako sa vírus šíri, ako sa pred ním chrániť, ako zistiť jeho prítomnosť v organizme, aké symptómy a dlhodobé následky spôsobuje.

Rozumne to nejde ani bez politikov, ktorí riadia štát a ktorí majú dostatočnú triezvosť na to, aby pochopili úlohu vedcov, aby pochopili nutnosť ich maximálnej včasnej podpory a riadili spoločnosť na základe ich odbornej analýzy. Nemali by však pritom podľahnúť ilúzii, že oni sami vedia posúdiť, kto je a kto nie je relevantný a špičkový odborník. Toto musia posúdiť špičkoví vedci sami. A to aj pri zostavovaní pandemických komisií a pracovných skupín.

Základom riešenia je teda výskum a rozumná spolupráca vedcov a politikov. Jednoducho, vedci a politici sa navzájom potrebujú.

### **Celý svet, veľké štáty, malé štáty?**

Celé stáročia nám jasne ukazujú, že riešenie významných vedeckých problémov sa rodí často v hlave jediného výnimočného vedca a nedá sa naplánovať, ani rozkázať, či dokonca zakázať nikde vo svete.

V rámci svojich maximálnych možností musí preto v čase pandémie každý štát okamžite podporiť svojich špičkových vedcov a vytvoriť im podmienky na bádanie. Iba to zabezpečí vedecký pokrok a možnosť jeho skorej aplikácie v praxi. Jedine to môže rýchlo viesť k záchrane ľudských životov.

Pri takom prístupe každého štátu je šanca na najskoršie možné riešenie. Pri takom prístupe je šanca na maximálne efektívnu medzinárodnú synergiu a koordináciu, ktorú, často na rozdiel od politikov, vedci realizujú neustále aj v období bez pandémie.

### **Realita na Slovensku**

Podpora výskumu koronavírusu na Slovensku bola schválená na jar. Pre všetky vedecké odbory spoločne 8 miliónov Eur. Je november. Po viac ako polroku vyčíňania pandémie očakávajú slovenskí vedci v týchto týždňoch prvé prostriedky z tejto podpory.

Drastické porovnanie: Slovenský vedec, absolvent Lekárskej fakulty UK v Bratislave, získal podporu 10 miliónov Eur do dvoch týždňov od podania projektu. Slovenský vedec pôsobí v Nemecku.

Nemáme doma na Slovensku rovnako dobrých vedcov? Zatiaľ máme. Ako však majú súťažiť so zahraničím (vrátane svojich bývalých spolužiakov a kolegov zo Slovenska), ak dostanú podstatne menšiu podporu a podstatne neskôr.

Ako môžu špičkoví slovenskí vedci pomôcť Slovensku, keď Slovensko reprezentované politikmi v riadiacich pozíciách evidentne nemá o ich pomoc záujem? Ak by malo, správalo by sa inak. Nemyslím, že ide o vedomý nezáujem alebo zlý zámer. Ide o dôsledok nepochopenia.

### **Riziko ďalšieho odlivu mozgov**

Pandémia raz skončí. Príde účinná liečba a vakcína.

Snáď existuje aj šanca, že o tom, či treba, alebo netreba očkovať, nebudú rozhodovať tí, ktorí jednoducho nie sú kompetentnými odborníkmi v problematike.

Po pandémie však vedcom zostane aj trpký pocit sklamaní a obavy z budúcnosti. Pretože kedy, keď nie počas pandémie, malo byť zrejme, aká kľúčová je úloha vedy a výskumu.

Ale ani pandémia, zdá sa, politikov a spoločnosť dostatočne nepoučila, že bez kvalitného a dobre podporovaného výskumu nie je možný rozumný rozvoj spoločnosti.

Vedci zažili nečakané sklamanie. Opäť. Mladí talentovaní vedci tušia, alebo aj vedia, čo by mohli dokázať, ak by bol o ich prácu skutočný záujem. Napríklad v iných krajinách. Keby nemali mnohí naši vedci radi svoju krajinu, keby nemali rodinné a priateľské väzby, kvôli vede samotnej by ich odchádzalo podstatne viac.

Najmä, keď túto „šancu“ na odchod podporuje verejné osočovanie, zosmiešňovanie a ponižovanie vedcov na tlačových konferenciách alebo na sociálnych sieťach.

Ak zo Slovenska odíde aj ten zvyšok "mudrlantov", ktorý neodišiel predtým, je možné, že ďalšia pandémia bude podstatne väčším problémom. A nielen pandémia. Slovensko totiž bude čeliť a čelí aj iným veľkým výzvam. A ďalšia výzva sa môže objaviť podobne „nečakane“ ako táto pandémia.

prof. RNDr. Peter Moczo, DrSc., predseda Učenej spoločnosti Slovenska

uverejnil portáli Aktuality.sk dňa 19.11.2020

<https://www.aktuality.sk/clanok/841437/pandemia-na-slovensku-vedci-sklamani-z-politikov-nazor/>